

И О Д У Н А В К А.

№ 49.

У Суботу 4. Децембра

1843.

У Т Ъ Х А.

Там' где живе блажености

Безконачный влада май,

Там', где душа невиности

Награђена има рай,

Покой тиха где царствує,

Где умире свакий трудъ,

Сладость само существує,

Не надима с' ниня грудь :

Там' ће срце узвиљно

Наћи мирный покой свой,

Огорченъмът увређено

Моћ избѣни зала рой,

Ков ланцы укрѣпљены

Жићемъ вежу за тай светъ,

До вѣка ће бит' невольни,

Худу срећу свою клет' . —

Мойс. Живановићъ.

И Г О.

Иго, или ярамъ, скоро на свима језицама, значи робство, и то метафорически одъ ярма, подъ кој се меће и везује служећа стока, која се тога ради зове и подиремници, као што су волови, коњи, магарци и мазге, којима се уподобљава и лишенији слободе човекъ. При-нућенъ, испунијати волју свога деспота, губи своју собствену вольност, и слѣдователно дѣланъ добродѣтельи, Омиръ вели цолакъ добродѣтельи; и ово се разумѣва за прве године робства:

*"Гибун уаја т' ајетїс ајтоаинутај ев-
ропа Зевс 'Андрој (Половину добродѣтельи
одузима широкоокій Зевсъ човеку).*

Но колико се робство одуљоје, на конацъ не само што ће изгубити цѣлу добродѣтель, но, што є найжалостнѣ, и мрзит' ће на њу. Видѣни онъ, да му добродѣтель ништа ние била одъ ползе, обраћа се къ лукавству, лажи, и кратко рећи къ свакој злости и неваљаљству, одкуда се јаданъ залуду нада олакшанju арма. Па кад' се по нужди робства поставшији зао човекъ изобличава, хули и мрзи, колике ли мрзости ние достојанъ његовъ деспотъ, т. ј. онай, који нагони себи подобно-га на злост и неваљаљство? И такови су били у старо време не само варвари, но и са-ми хвалећи се и поносећи њинимъ политис-момъ Еллини и Римљани, послуживани одъ ро-бова, или купљени, или заробљени. У тако-вомъ стану нашли су проповѣдници Еванге-ліја древне ове народе. Изъ робова мнозина ихъ є долазило у Христијанство, сирѣч у вѣ-роисповѣђ, коя не познає ни робова, ни де-спота, будући ихъ є искупила равномъ мѣ-ромъ, и хоће, да јој они живе у единству равнозаконни, као браћа, подъ једнимъ само Деспотомъ Искупитељемъ: „Джесу је плахи ёс-те: не вѣрайте раби чловекашма“ (І, къ Ко-рић. 7, 23.). Христово иго не наличи на ига людји тирана. (Мат. 11, 30). Но искуство є показало, да робљ треба мало по мало да одуци свое робске мысли, те да постане до-стойно слободе; вѣроятно є пакъ, да су и пѣ-ки одъ њи зато найвише обрљавали Хри-

стіянство, будући в Христіянство учило и учи равнозаконости, и, или су према своима деспотима бывали неусрдни, или су ихъ посве одбѣгавали, као што је оно учинио слуга Филимоновъ (къ Філім. 10, — 21.). И овай је побѣго одъ деспота Христіянина; но бѣжало су и одъ язычника деспота; и тако породи се опасностъ, да како, убрзана та и ужежена любавь къ слободи, раздаваюћи се во многима ныма, не потресе цѣло грађанство. Такову и толику опасность Апостоли су узели себи у дужность предупредити; па то су и учинили, учени, слуге трпљеню, а ныне деспоте, пуждномъ према ныма човеколюбију. Слуге су совѣтовали, да мирују, нати да се буње противъ деспота (І. къ корін. 7, 21.), но ва противъ тога да имъ се покоравају, не само добрыма, но јошть и злыми (І. Петр. 2. 18.), да се само небы дошло до тога, да се хули име Божје. Деспоте су опетъ молили, да су према слугама праведни — (къ Колос. 4. 1.).

У Београду 14. Ноемврија 1843.

В. Радишићъ.

МИНА.

(съ руского)

27 Октобра 1817 десетъ людји, наоружани одъ главе до ногу, дођу у вече къ зданю јеваномъ Venadito, недалеко одъ вароши Гвагнагуто у Мексики. Пре неколико дана бунтовници су разорили ово зданје; а солдати генерала Линана наумили су после тога сасвимъ уништожити га. Осимъ четары зида, ништа више нисе одъ њега застало; три леша лежаше поредъ прага, и до ныи страшно урлаше неко ранено псето.

— Жалостанъ знакъ, Донъ Педро Морено, рекне човѣкъ низкогъ узраста, и непрѣятногъ изгледа, но благородно лице његово изражавало је разумъ и мужество.

Донъ Педро одговори на ово примѣчанје горкимъ смѣшемъ, и, поставивши око куће

шестъ стражара, садини се съ остальнымъ дружтвомъ. Онъ извади шпагу, напуни пиштоль, и легне на земљу, као да бы се готово спавати; но човѣкъ низкогъ узраста опетъ почне говорити.

— Шта ће одъ насъ быти Донъ Морено?

„Што буде Богу воля“ одговори официръ.

— Мы смо све изгубили, настави првый, нераздѣљаваюћи, као што се чинило, религиозно само отврѣјенъ са своимъ другомъ. Срећа наасъ је оставила!

„Срећа је жена, а къ томе и слепа“ рекне Донъ Морено, и запали цигару.

— У шестъ мѣсецји су се разрушиле све наше надежде, и једва ћемо моћи и мы умаћи одъ непрѣателя.

„Не, не, ни вице-кralъ Аподакалъ, ни генералъ Линанъ, једномъ рѣчу, нико веће мене добити подъ свою власть,“ јуће му у речь Донъ Морено; „заклињамъ се шпагомъ и спасењемъ душе!... А у мене има сигурно средство измаћи одъ непрѣателя.“

— Какво?

„Ево ово оружје! Ко зна умрети, тай сеничега не бой.“

— Али и вице-кralъ може вамъ даровати слободу.

„Я нећу да примимъ ништа одъ могъ непрѣателя!“

— Подъ каквымъ срећнимъ предзначенијемъ почела се је наша война! и ко је могао надати се овакомъ жалостномъ свршетку!

„Вы генерале говорите само о почетку, но обрните другу половину књиге, и ставите вами се предъ очи други, мањи прѣятни догађаји. Осамъ пораза једно за другимъ, издайничкији побѣгъ свију ови, што су били съ наше стране; јучеръ последни изгубљена битка, а давање свимъ остављни одъ надежде. Ето послед-

ный листъ кнїгѣ! Заклопи те ю, некъ буде воля Божія."

— Чудна є судбина, рекне онай, коме є Педро Морено обраћао свой говоръ. Пре дванаестъ година ко бы могао прорѣти мени си-ромаху Ћаку, да ће се мое име споминяти у двѣ части свѣта, и да ћу я, сынъ Наваре, умрети далеко одъ Шпаньолске, у земљи једва текъ познатой по свомъ имену?

,Ал' вы сте онда любили само лѣпу младу дѣвойку, и врло паметно сте є оставили ради славе. Слава є доиста тако преварљива и непостојна, као и жене, само што она има то преимућство, и недопушта преживити невѣрство. Нови любимци славе свагда се примају тѣшити свое падше супарнике — якимъ коноцемъ или десетиномъ вѣрни пушчаны метака.“

— Тако є, рекне Наварацъ, у коме су рѣчи Мексиканца узбудиле жалостно опоминић; тако є, Донъ Педро, я самъ любио и мене су изневѣрили. Да није било любави и невѣрства, я небы данање био бѣгунацъ, безъ станка и надежде на избављић, у туђој земљи.....

,Дакле вы сте изкусили, какву силу ради у задаје у срце невѣрство жене; вы знаете каква бура бѣсни у прсима, кадъ Дона одговори на све укоре гrottomъ смѣюћи се?“

— Я самъ све изкусio, и за све се осветio.....

,Мы смо се мало одморили! добро бы было да потражимо друго манъ опасно мѣсто?“

— Гди ћемо га наћи?

,Ако непотражимо, нећемо ни наћи, рекне Донъ Педро съ обичномъ својомъ ладио-круносћу. Само зато, што ћемо новымъ бѣгњемъ уморити себе и конъ. Да причекамо непрѣателя: пакъ ако дође, да му продамо животъ скupo.... А како се звала ваша любезна, генерале? Е а' была лѣпа?“

— Мы смо вазпитани заедно, у Изансу; кућа могъ отца била є до куће Мануела, отца Улпіане. Свакій данъ я самъ бывао съ Улпіјаномъ, изяснявао самъ јој моју любавь и просіо, да ми она даде свою руку.

,Дођи до званія већегъ, него што є ћачко,“ говорила ми є она, „и онда ће Улпіана може быти размыслити се о свомъ брату одъ стрица Ксаверија. Може быти она ће првенити у лицу одъ гордости и радости, кадъ се његово име прослави! А садъ важи ми могу ли я дати руку младићу безъ стана, ружномъ и никоме непознатомъ? Болѣ є огрути покровъ и леђи подъ каменъ безъ надписа!.... Я хоћу, да име могъ мужа буде свима познато, да мимопролазећи ясно споминю његово име, кадъ мене виде па улици!“

Добро Улпіјано, одговоримъ јој я; ради тебе я ћу се потрудити, да добијемъ званіе, славу и име: съ Богомъ остати; дотле ме нећешь видити..... После једно двѣ недеље за тимъ, сретнувши се она самномъ, упыта съ наемъшљивимъ рѣчма: — ,Но, како ћу те садъ назвати: генераломъ, полковникомъ или капетаномъ?“

(Далѣ слѣдује.)

МАРТИНЪ ЛУТЕРЪ

О ИСТОРИИ.

Далеко чуvenый и многопознати Римљанинъ Фаро вели, да є за научу найболъји начинъ кадъ се рѣчма примѣръ додаду; будући такови причинавају, да се разговоръ ясне разуме и болѣ запамти. Бръ кадъ се слово безъ примѣра слуша, било добро и пріятно како му драго, срцу є пеисно, није доста ясно, и неможе се добро понети. Извъ овогъ узрока знати историју, одъ велике є потребе; јеръ што годъ разумъ учити, и измыслити може, кое бы за честанъ животъ полезно было, то памъ историја са примѣрима многостручно саобщтава, одма предъ очи ставља, као да при

догађајима присутствујемо и собственимъ очима гледамо. Што рѣчи уче, то историја доказује. У њој се може видети како су који живили, дѣйствовали и располагали; како су смѣрни и мирни и мудри били, па како су прошли, или како су награђени; и опетъ како су они живили, кои су рѣви и неразумни били, и како су за свое злковарство или свою лудость наплаћени.

Кадъ бы добро и дубоко хотѣли размышлявати, изъ историје су скоро сва права, у иѣтности, добри савѣти, опомынњю, окрестности, страхъ, удовољство, обнадеждавање, наука, предосторожность, разумъ са свима добродѣтельима, као изъ каквогъ неизцрпимогъ извора истекла. Тѣ чини да историје ништа друго нису, него објављивање, паметствовање и знакъ божественогъ дѣла, са расуђеніјама као Богъ свѣтъ чудновато одржава, люде управља, одъ зла јї одвраћа, къ напредованю води, казни и уважава, почемъ свакій зло или добро заслужи. Па будући да јї много има, кои Бога нити познају, нити почитую, то опетъ они морају на историју наћи, и бояти се, да и они као и онай и онай вепрођу. Пошто намъ историја у своимъ описаніјама све ясно толкује, или приповѣда, то се они строжије историјомъ опомину, него кадъ бы јї човѣкъ са празнимъ рѣчма по правди или науци задржавао и пречio. И мы нечитамо само у светомъ писму, него и у поганскимъ књигама, како се наводе примѣри праотаца у рѣчма и дѣлима, кадъ се намѣрава нешто ма кодъ која народа повысити, или га у његовомъ намѣреніју задржати и са страхомъ га одъ тога одвратити.

С. Вукайловићъ.

СТАРИНА.

У Срезу Тамињавскомъ Окружја Валjeвскогъ у Србији находити се на једномъ высу, на атару села Лознице, некий стародревный градъ и црква. Надъ вратима истогъ града стои

изрезанъ написъ: „Чагаль Градъ,” а црква је одъ сѣчевогъ камена сазидана. Оба ова споменика старе славе Србске зупе вре-мена орушio.

МУДРА ИЗРЕЧЕНИЈА.

Што ближе човѣкъ природе недрима лежи, то је манѣ у опасности на странпутице доспети, ако је само доста воляње, матерњимъ позивима и њымъ, кое она и њему чини, слѣдовати. Што се већма означеный му кругъ дѣятелности око његовогъ срца лепи, толико ће снажніа свеза између његовогъ срца и ума постати. У колико је чистија изворъ његове чувствености, у толико су оне примљивије за свако безкрайно блаженство, кое ји окружава. Крозъ средъ обуке чувствености доспева онъ — човекъ — својој одушевљеној природи. Природни слѣдъ овогъ је благородијенъ, и где се оно једномъ укорени, ту духъ неоспоримо свомъ вышемъ опредѣљеню на сусретъ спѣши.

(В. Г. Бекеръ.)

Д. М.

НОВЕ КЊИГЕ.

Наполеона Бонапарта себе истогъ описъ.
Позводъ изъ собственога Бонапартија рукописа одъ једнога Американца. Съ немајкога превео Лазо Зубанъ, Членъ Совѣта Књажества Србије. У Београду при правител. књигопечатни књиж. Србије. 1843. — На 12-тини, стр. 142.

Народне Србске Приповедке, скупио и на светъ издао Атанасије Николићъ. Втора свезка. У Београду. Печатано у Типографији Књажества Србскогъ. 1843. — На 12-тини, стр. 133.

Волтерова Заира, или заробљени Французи у крстоноснымъ војнама. Жалостна игра у 5 дѣјства. Преведена Давидомъ Рашкелогъ, Правословомъ. Съ додаткомъ: Збиръ разныј полезныј ствариј. У Новомъ-Саду, печа-тано писмени Јована Каулицији 1843. — На 12-тини, стр. 102.

лони лайдора, кои Ирска поденако съ Енглезкомъ тегли; премда е она при саединенију само 20 милиона лайдора, Енглезка пакъ 446 милиона лайдора должна была. Далъ разазна онъ, да бы требало да Ирска према вѣнїй величини и числу народа има више депутатираца у долињмъ дому, и да тамо збогъ земальске сиротинѣ небы требало тражити онолико иманѣ за условије упражнявана изборногъ права. Све то онъ тако излаже, да је свада слушателъ на свою страну и намеру привукао. Као једино средство кое бы помоћи и спасеније донело, казује да бы было то, да се поврати самъ за себе стоећи парламентъ у Дублину, и представља съ живимъ бояма благодетелна слѣдства, коя бы такимъ начиномъ обогаћени притежатељи добара имали на животъ трговине и на све струке ране у земљи.

Свуда и у свако време, кадъ су се важни интереси каквогъ великогъ народа претресали, налазило се и налази се руководитељи и говорници. У самой Енглезкој може се то свакіј данъ видити. Картисте, кои ништа непритељавају, но нјову за радъ снагу па за ову посла траже и неспуштају цену својимъ стицанимъ, имају свогъ Ловелла за разбориту, свогъ Оконнора за претерану, свогъ Дункомба за држевомудру чисть. Трговачкиј и фабричниј станъ водили су Кобденъ, Виллеръ, Бовринъ, на борбу за јединије лебъ противъ земљодржаца. Лордови Г. Руселль и Палмерстоњ су обранитељи слободе при заступницима поредка. Чимъ се дакле разликује садашњи станъ О'Коннелла одъ дѣланя ових и подобнији мужева? Онъ стоји самъ и превазилази много више своје послѣдоватеље. Могу и други предводитељи партайски заузети право место, но поредъ њи и једно до другогъ за њима стоји велико число равно способни саучастника, кои њину властиту важност исто тако умалюју, као што се какво брдо у холмовитој окolini мањ показује. О'Коннелль нема никакви соревнитељи и своимъ познавањимъ света и душевнимъ изображенїмъ надвишава тако велику масу Ираца, кое

предводи, као што је негда Мойсей превазила зиј јудејскїј пастирскїј народъ, кои је у Каанањ водио.

Да ова самостојност О'Коннелла сачињава главну карактера черту његовогъ правогъ положаја, видите се још јасније, кадъ га сравнимо съ Велингтономъ, предводитељемъ његовиј противника. У ова два мужа показаће се као у огледалу цела битност обе оне партас, па кое се 8 милиона житеља Ирски деле. О'Коннелль је добродушанъ, богате уображење силе, животанъ, окретанъ, жестокъ, поузданъ; Велингтонъ ладанъ, озбиљанъ, тврдъ, спокојанъ, сувопаранъ, сировъ, гордъ. Целта је сирома, прљавъ, ленъ, незналица, Сасеј чистъ, имућъ, способанъ и усталација. Онай се мложи Богу моли и на мису иде, а овай се бави с' оружјемъ и много се у себе узда. И О'Коннелль и Велингтонъ родили су се у Ирској, а у Француској воспитали. На челу тако рећи две непрјатељске војске стоеј они садъ једанъ према другомъ, па съ каквомъ разликомъ! О'Коннелль заступа једанъ целіј злостављениј народъ, а Велингтонъ и Абсентее, — једну изопачену парту. Умре ли онай, то онда нема кој бы га савршено заменити могао; поредъ Велингтона и за њимъ налази се велика мложина людји, кој ће његово место заузети и савршено испунити; по Велингтонъ је одъ О'Коннела већъ дваредъ био побеђенъ, О'Коннелль је после стократногъ уступања још је непобеђенъ и данъ његове последње побеђе битће побеђеноноснији данъ целога човечества.

НЕШТО О БАЛЛАДИ Г. ЈОАН. СУББОТИЈА:

„САВЉА МОМЧЕ, ЦВЂЕТЬ ДЂВОЙЧЕ.“
(Продуженје.)

Г. Субботије вели, да се „никаквогъ уехићеніја невиди кодъ дЂвойке,“ а у пѣсми стоји:

„А лјепо цвђећи дЂвойче
У себи е помнило,

зашли у теснацъ, я іймъ преградимъ путь, а
и мејутимъ постављни по высинама Гвериласи
почну съ обе стране палити својомъ грозномъ
ватромъ. О да бы ко био свѣдокъ овогъ
жалосногъ позорія! Беззащитни Французи
падаху побіяни одъ невидими стрѣлаца, и
оставлаху намъ оружје, цебану, ранѣне и ра-
ну.... Одъ свега одѣлѣнія ние остао живъ
ни єданъ човѣкъ! Мы сакріемо плачку и ра-
зијемо се коекуда. После једне неделѣ дана
заповѣдимъ іймъ, да се саберу у предѣлу око
Монреала, и за тимъ отидемъ у Изаносъ къ
момъ стрицу или болѣ рећи къ Улпіана, еръ
е име Ксаверія Міне было већь познато, и
Французи су га добро познавали. Село је био
заузео непріятель; єданъ ранѣній капетанъ
живіо је у кући Мануела; у онай махъ, кадъ је
стигнемъ кући, Улпіана му завіаше рану. Я
загрлимъ сестру одъ стрица, што ми се чани-
ло, да се ние сасвимъ допало официру.

— Буди ми здрава сестрице, рекнемъ јој я.

„Сестрице? запыта капетанъ, заръ ты
имашъ другогъ брата осимъ Ксаверія Міне?
Тежко ономъ Гвериласу, кои је онако подло
истребио роту нашегъ полка....“

— Мина јоштъ ние сишао съ памети та-
ко яко, да преда самъ себе у руке непріяте-
лю! одговоримъ я ладнокрвно. Небойте се
капетану, да самъ я онай, о комъ вы говори-
те, вы бы скоро то дознали....

„Я вамъ одговарамъ за брата, рекне спо-
койно Улпіана: Ксаверіј је добаръ младићъ, и
само је у толико кривъ, што се у мене за-
любio.“

Я се горко насмѣјемъ, и желећи одржати
рѣчъ дану капетану, одемъ у найближу лива-
ду по отровну траву. Смртно пиће буде сго-
товљено.

— Подай ово капетану, рекнемъ я Ул-
піани.

„Зашто?“

— Да се излечи за свагда.

„Ксаверіј!“ рекне ми на то она; „трова-
ти непріятеля је низко; Шпаньолацъ вала да
га срета съ оружјемъ у руци!“

— Сва су средства добра, која доводе къ
мети....

Мѣсто одговора Улпіана баци пиће крозъ
прозоръ и замысли се. После неколико миута
невѣрица ми рекне:

„Я самъ преварила капетана, и уклонила
сво подозрење, ал' веће сви слѣдовати мојој
предосторожности. Зато уклони се одавде, и
врати се, кадъ отиду Французи.“

Твой је савѣтъ добаръ, рекнемъ јој я
ладнокрвно и при овој рѣчи полюбимъ ју; но
полюбацъ мой, ние причинјо ни найманѣ про-
мѣне како на момъ, тако ни на нѣномъ лицу.
Лице мое ние се запалило одъ лютине, нѣне
ягодице нису побледиле одъ страха, а међу
тимъ незадовољство је стезало мое прси; и
она је.... дрката одъ ужаса!....

Я неодемъ изъ села; до ноћи самъ се
кріо, а затимъ почнемъ тумарати око стриче-
ве куће. Улпіана је опетъ превијла рану свогъ
госта, кои ју найпосле притеће къ себи и по-
люби у руку. Улпіана се ние противила! Доњ
Морено! можете ли вы себи представити како
самъ я провео ону тужну ноћ!... Я бы
дао душу и животъ, само да самъ имао онда
у руци пушку, да је обое убијемъ.... Међу
тимъ мой другъ Жанъ, кој је одавно замномъ
мотріо, увати ме за руку и одведе. Незнамъ
како самъ провео они шесть дана, после кои
су се имали скупити Гвериласи. Они се ску-
пе съ радостнимъ за мене гласомъ: Полкъ
налазивши се у Изаносу добио је заповѣсть, да
заузме варошицу Монреолъ. Французи су бы-
ли у монимъ рукама; я самъ могао обколити
ову малу варошицу, запалити је, и изтребити
савъ полкъ. После два дана научили смо из-
вршити напе предузеће, чекајући да се сабе-
ре веће число Гвериласа. Стрицъ мой Ману-
елъ обѣћао се такоћеръ доћи изъ Изанса съ
тридесетъ војника мени у помоћь.